

428

Орел ищет сокола. Гуси и лебеди объявляют его убитым

Та не пиль с поля запиляється,
То туман з моря піднімається.
Піднімаються гусочки сірі,
А лебеді все білії,
Сполохнулися, – назад завернулися.
Назустріч летить сизокрилий орел.
Стойте, гусочки, не лякайтеся,
Я не бить вас хочу – розпитаємося:
Чи не бачили ви ясного сокола?
Хоч і бачили – він убитий лежить,
Його рученьки – на чотири штученьки,
Його ніженьки – край доріженьки.

*Демид Медведский, с. Ольгинское
Мариуп. у., январь 1875 г.*

РОЖДЕСТВЕНСКАЯ ВИРША

429

Христос народився,
Шоб мир звеселився
Після Адамового гріха.
Родився в стані, –
А не в хаті –
От диковина яка.
Віл і осел
Стояли у ясел,
Та і ті Христа пізнали.
І дишуть на його,
Бо знають на кого,
Ще й і на коліна упали.
Звізда ясенька,
Гарна кругленька,
Пріспішила над Віфлеємом
І там стала,
Де сама знала,
Освітила стан кругом.
Чабанці з степу
Прийшли к вертепу,
І по ягнятї принесли.

347

На дудки грали,
Якої знали,
І опять до дому пішли.
А анголи святі,
Чудні крилаті,
Прилетіли, так лепсько співали,
Що ми породились,
І поженились,
А далєби ще й так і не чували.
А трі царі
Принесли Христу дари,
Аж от Востока,
І там поклали,
І поздоровляли
По письменскі, звисока.
Ще ж кланялись низенько,
І просили довгенько:
Будь ласков,
Благослови нас так,
Щоб жито родило,
А війни не було,
Нехай би ми пожили всмак.
Ісько старенькій,
Їм був раденькій,
Гостинці приняв.
„Сядьте у нас,
Почастуєм Вас,
Чим Бог нам дав”.
Зараз їм підносить по чарці сивухи
Та по кухляті варенухи.
Вони як хлебнули
Та сидя й послули,
А Ісько й каганець погасив.
А ангол Божій,
Ясний гожий,
Царям над вухо шепнув:
„До дому махайте,
Ірода обминайте,
Шоб він цього і не чув”.
Бо ви в його були,
І слово дали,

Ще раз побувати,
Про наші родини,
І про другі новини.
Все – б йому розказати.
Царі схватились,
Водою вмились,
Та й додому почухрали.
Наліво повернули,
Як од ангола чули. –
Отак Ірода обдули.
Ірод дожидався,
В вікно пріглядався,
Думав, шо й до його
Царі в гості будуть.
А послі схаменувся,
Мов от сна проснувся,
І вгадав, що кепкують з його.
Він зараз панотців,
Духовних отців,
Іудейскіх постягав,
Шоб йому сказали
Ростолкували,
Де Христос родиться мав.
Духовні отці по правді,
Прі всій громаді,
Як в око йому вліпили,
В Віфліємі те родилосьь.
Він зараз закричав:
Війско наряжайте,
В Віфлієм махайте,
Там дітей,
От материних грудей,
До шнура вибивайте.
А Марії і Іську,
Такою ізвістку,
Ангол во сні віщає:
В Єгипет утікайте,
І часу не гайте,
Бо Ірод дітей убиває.
Ісько схопився,
Водою вмився,

Перехрестився,
Марію з собою взяв,
Вельми поспішав,
Не оглядався,
П'ятами закивав.
А як у кожний двір
Війська понабігали,
То покололи дітей,
От материних грудей,
А деяких і пороздерали.
Усіх ізбили чотирнадцять тисяч,
А віфліємській крик,
Так був дуже велик,
Що аж до Саваофта дійшов.
Бог послав кару,
На Іродову главу,
Що на його і біс найшов.
Йому стало нудно,
І в животі трудно,
Йому очі покосило,
Рот на бік скривило,
Дохтарів шукали,
Лихоманку виливали,
Сіль до пупа клали,
Митусь на піл положили,
Казали, що живий буде він.
А він згинув,
І царство покинув,
Діавольській гайдамака,
Не вмів хліба їсти,
Пропав без вісті,
Як у ярмарку собака.
А ми миряни,
Божії христіани,
Теперь веселімся
Христову рождеству,
Його Божеству,
Всі поклонімся.
Він дасть нам з неба,
Чого кому треба,
Бо він батько нескупий:

Хто до його, –
То й він до того.
Будьте здорови,
С праздником.

*Сообщил крестьян. Корней Афанасьевич Шкретань,
Ново-Николевка Александр. у., 5 мая 1882 г.*

Старинная вирша эта сочинена, по всему вероятно, бурсаками. Она очень распространена в селах и городах Екатеринославской губернии.

Додаток 1

**Малорусские песни,
преимущественно исторические,
собранные Я.П. Новицким в Екатеринославской губернии
в 1874 – 1894 годах**

ОТ РЕДАКЦИИ

Яков Павлович Новицкий, как собиратель народных сказок, преданий и песен, давно уже пользуется почетной известностью. Подробный обзор его печатных трудов и краткая биография даны в III гл. 1 вып. исследования проф. Н.О. Сумцова “Современная малорусская этнография”. Настоящий сборник по величине и обилию нового материала превосходит все доселе изданное в печати г. Новицким. Собиратель отнесся к собранному материалу добросовестно и старательно, что выразилось в умелой записи песен и в многочисленных библиографических указаниях на сходные печатные варианты. Историко-Филологическое Общество, признавая научную важность настоящего собрания песен, постановило издать их в ближайшем VI т. Сборника, поручив редакцию песен комиссии из трех членов Общества, А.А.Русова, А.В.Ветухова, Н.О.Сумцова. Опираясь на разрешение г. Новицкаго, выраженное в письме на имя секретаря общества, и принимая во внимание ограниченность материальных средств общества, комиссия исключила из сборника все варианты, совпадающие с напечатанными ранее, отметив лишь первые строки таких вариантов и сделав ссылку на печатные издания; большинство относящихся к песням библиографических указаний сделано ранее г. Новицким; комиссия кое-где дополнила их и местами добавила новые, затем соединила песни, разбитые г. Новицким на две части, в один целый сборник и в виде третьей части добавила песни, присланные г. Новицким позднее, исключив из последней присылки десятка три песен, хорошо известных